

ГОДИНА I.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 24.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЊА МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЂУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

Ш А Р А Н.

ШАЉИВА ИГРА У ЈЕДНОЈ РАДЊИ, ОД Ј. ЈОВАНОВИЋА.

О С О Б Љ Е :

Панта Динарић, вртар

Ана, његова жена.

Станко, њихов син, свршени приправник.

Савка, у комшилuku сироче.

Кнез футошки.

Више сељана и сељанака.

Догађа се у врту пантином у Футогу.

ПРИЗОР I.

(Врт, с леве стране кућа с десне бунар, а уз бунар тараба од кошњиског врта, у тараби дера.)

Станко. (Улази с пртљагом на леђи.)

Станко. Од Сомбора до Футога, — лепа штација! Па још апостолски. (Гледи чизме своје.) Нису се тако ни подерале, као што је могло бити, — па колико сам се морио, још се нисам ни уморио. Бог и душа, још би и преко ове тарабе могао прелетити. — Није шала, три године се та препарандија учи, па никад кући, никад Савке своје не видети! Само ме је кад и кад поздравила, а да тога није било не би ни издржао! — Ала ми се мати обрадовала кад ме је видила! Што ти је мати, таки отрча на пијану да приправи бољег ручка. Ал' како ћу баби на очи? — Хе, сад како испадне. (Стане код бунара.) Боже мој, овде сам се последњи пут са Савком видео, ту смо се опростили. И онда ми је срце необично куцало, ал' опет не као сад. Прелетио би, да је видим, а страх ме је, као да ћу на екзамен изаћи. (Вири кроз тарабу.) Како јој је башта лепа, та милина је погледати, а то све она сама својим ручицама ради, — а сад нема ни мене, да јој бар плевити

помогнем. Гле, овде је и дера, куда је у нашу башту по воду долазила. Јамачно и сад долази, — само сад да не дође, јер не знам шта би јој казао. Бога ми, ја не знам како би је поздравио. (Вири кроз деру). Нема је у башти, бар да је из далека видим!

Савка. (Чује се како пева из своје баште.)

Станко. (Шукне прстима, па се удари руком о колена сав збуњен). Она је, јест, јест, она је! — Оћу ли побећи? — Шта?! Савршен препаранад, данас сутра учитељ, па да бежим! Не, то се не пристоји! (Док она пева, он једнако вири кроз тарабу, и преко тарабе немиран.) Ено је! — Ено је! Узела је ведро, мора да ће амо по воду. Не ћу побећи — остаћу, ал' опет би боље било, да се прикријем. Сакрићу се само онако. (Сакрије се за један дбун.) Ала је красна! Ху, ала је красна!

Савка. (Долази са ведром кроз деру на бунар, нагла се да зайти воде, све певајући.)

Станко. (Најпре са страхом па наједаред отважно дође јој за леђа и заклопи јој очи.)

Савка. Јуф! Ко је то? — Пустите ме!

Станко. (Променути гласом!) Ја сам.

(Наставиће се.)

ПИСМА ИЗ СРБИЈЕ.

(Вајмар. — Србин, немачки глумац. — Прва скупштина глумаца целе Немачке. — Један летимичан предлог.)

Кад сам прошлога лета полазио из Готе у Берлин сврнуо сам и у Вајмар. Походивши херцешки гроб у варошком гробљу, у ком почивају и два велика немачка песника, Шилер и Гете, отишао сам и у позориште, да тамо потражим кога од позоришне управе. Као човек, који сам имао доста посла са позоришним стварима, налазио сам, да ће ми бити од вајде, ако коју проговорим с људма, који су сав свој рад посветили драмској и позоришној уметности. На вратима од позоришта стајаше не толико колосалан колико укусно и лепо изведен споменик обојице поменутих песника, који су у позоришној згради први пут упознали свет са својим драматским списима. Позориште је обично здање без икаквог спољног ефекта. Унутрашњост је такође непретрпана гиздањима и цифрањима, све је обично, али у потпуном смислу смишљено и лепо. Али позорница доиста изненађује својим постројењем, декорацијама, машинеријом и просторијом. Мислим, да се не ћу варати, ако речем, да је позоришна сала приметно мања од наше београдске, а позорница још једном дубља у перспективи. Ушав у зграду некако се прво намерим на њиховога гардеробара, који ме, по мојој жељи, одведе у собу где се проба држе. Беше распуст настао. Затекнем оба редитеља (један је за драму, други за оперу) где спремају улоге, које су глумци предали на крају сезоне, а приређују за раздавање оне улоге, које чланови ваља да изуче за време одмора. Практика дакле у овоме слична је нашој овде, само што приметих, да су повраћене улоге по готову исто онако чисте, као што су могле бити онда кад су раздаване. Ово ми се јако допаде. И код нас би глумци могли с већом пажњом чувати улоге, јер тим је двојака добит баш по саме глумце: рукопис остаје један и исти на који су се већ навикли, новци, који би се издали за

нове преписе, остају у каси, која је онда више моћна да глумцима заслугу повишује.

Између осталог заиштем и правила позоришна која одмах добијем. Разгледавши их, опазих, да су сувише оштра по дружину, али да је у њима предвиђен и расправљен сваки случај, који би могао усколебати односе између интендантуре и појединих чланова. Редитељ, све ми се чини да се зове Клар, рече ми, да у својој дружини имају и једнога Србина. Ја се доиста задивих, па га замолих, да ме том уметнику упути. Прошав неколико красних улица и поред виландова споменика, устави се вођа пред једним дивним дворцем, који је мирисао усред свакојака цвећа и бујна зеленила. Ту је седео немачки глумац Србин Јоца Савић. Можете мислити како се изненадио кад ме је опазио. Одмах смо почели говор о стању наших позоришта. И ако је тако рећи огрезао у туђинштини опет је неисказаном радошћу слушао сваку моју реч, особито кад му рекох, да смо стегли у Београду лепо и стално позориште, а и у Новоме Саду да ће се скорим отворити. На моје питање рече ми, да би радо сисао доле на кратко време, те да игра у неколико комада на обема позорницама, само би желео, да му се улоге, које би означил, напред пошљу, ако је икако могуће с акцентуацијом. Ја му обећам по његовој жељи послати неколико позоришних објава, да их покаже међу браћом својом, а ви, ако сте вољни и рагам вам подноси, шилите му позоришне новине; *) свакојако ће му бити од вајде.

До подне сам се сам попео на белведер, који је сазидан на једном високом хуму изнад Вајмара. Он је зачин целој вароши и дивној њезиној околини. Лепо је с њега погледати на гробље, на ком се поред кнежевске гробнице бели црква са позлаћеним кубетима, у којој је гроб вајмарске кнегиње руске принцесе Марије Павловне.

(Наставиће се.)

*) То и чинимо. У.

Д И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Париски кочијаш“) приказиван је 8 о. м. И да не знамо, да је овај комад прерађен по француском оригиналу, познали би то по склопу и вештини у заплету. Вешт заплет и склоп карактерише скоро сваки новији француски комад, а отуд излази, да се чешће, заплету и склопу за љубав, огреше писци о поједина драматска правила, која се тичу унутрашње вредности, шта више, да се на унутрашњу вредност мање пажње обрати него на спољашњи склоп, те тако је више пута предмет целог комада каква год маленкост — ситуација, но која је тако вешто обрађена и склопљена, да нас занима и да нам се допада.

Међу тим овај комад није од те врсте. Писац као да је хтео да покаже, да се заплету за љубав не мора огрешити о драматска правила, и да је, ако је спољашњи склоп добар, унутрашња вредност још боља.

О спољашњем склопу и заплету приметили смо, да надмашује друге комаде те врсте у томе, што му је темељ радња, док је у других редовно проста приповетка, и тако да би се овај комад могао свести на три чина, а два прва чина могла би се просто приповедати, као што то видимо у „Нелској кули.“ у „Ђаволовим записницима“ и у многим другим комадима, али онда склоп и заплет не би имали ту вредност, коју овако имају.

Што се тиче унутрашње вредности — у комаду овоме толико је врлина изнесено, да на први мах не може човек да изнађе најпретежнију, управо ону, која цео комад провејава. У главној улози (Клод Тибо) видимо љубав к своме ближњему, љубав к жени и деци, видимо одушевљење за отачину и видимо узор поштења. Но држимо, да се не ћемо преварити, ако узмемо, да је у комаду најпретежнија она врлина, која може свима осталима да служи за основ, а то је: поштење. Тако ћемо оправдати оне речи грофице Дарецове, којима она предухерета свога мужа после 14 година онда, кад је дознала да се Клод за њу и за своје дете жртвовао, и кад му благодари за све њојзи и њеном детету учињено добро само са речима: „Клоде, ала си поштен!“

Поштење је дакле, које је писац у најразличитијим варијацијама изнео, и овој племенитој врлини за љубав и не замињемо о неке идеалисане заносе у карактеру самога Клода.

Поред Клода, узора поштења, стоји Пијер, као поред мирисаве ружице сакривена љубичица. Клод је поштен, али зна, осећа да је поштен. Пијер је поштен, па и не зна да је то. Заиста, не зна човек

шта је лепше! Гледајући Клода човек плаче, али му се срце смеје од милине, што је тако поштен; гледајући Пијера, човек се смеје, али му срце плаче. Доказ, да нам поштење у сваком облику годи и да пријатни утисци не само смеј, него и сузе могу да измаме, шта више обоје у исто доба.

Оволико само идеји за љубав. О подробностима појединих карактера није нужде говорити, по што је комад познат и туђ.

Што се саме представе тиче, та је испала у целини врло добро. Већина представљача у њиховим улогама позната нам је још од пређашњих година, као: Ружић (Клод Тибо), Ружићка (Мадлена, доцније грофица Дарецо), Зорић (Роже), Недељковић (млађи Роже) и Суботић (граф Дарецо) и кад рекнемо, да су још онда добро схватили и одиграли своје улоге, а при томе да су од оно доба напредовали, онда смо само истину рекли. Од нових представљача имамо Рашића (Пијер), К. Савићеву (Марија) и Лесковића (Марсељ.) Прве две улоге и нехотице су нас опоменуле на некадашње представљаче тих улога, особито прва на покојног П. Маринковића, коме је у улози Пијера требало нара тражити. За то нека Рашићу и К. Савићевој на похвалу служи, што су, ако не у свему а оно у многоме достигли пређашње представљаче тих улога. Лесковић је познат као трудољубив глумац, који се бори са улогом и језиком, па за то не ћемо, да му у зло нишемо, што се код њега јако чуо шантало.

Завршујући приметити би још само то: да је Клод у првој радњи млађи изгледао од грофа Лујца, у трећој и у даљим радњама пак толико старији, да то не би могло бити ни онда, кад би га зуб времена за време 14-годишње претрпљене патње и борбе, које су, допуштам, јаче биле од лујцове зебне и стрепње за то исто време, двогубо обележио, па против Пијер да се није ништа променио, — велим, све би то приметно... јест, ал' „Жижа!“ — К. Т.

Н А Р О Д Н О П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Београду.) Месеца фебруара представљаће се ови комади: 2. Човек са вешала. 4. Нови племић. 6. Хајдуци, од Ј. С. П. 9. Да се мењамо, Телеграм, Цером. 11. Љубавна писма, Чудновати болесник. 13. Гвоздена образина. 16. Марта посадница. 18. Млетачки трговац. 20. Сеоска школа. 23. Кућна капица. 25. Моника. 27. Зидане Раванице. — Замена: Женски рат, Поштењаци, Присни пријатељи.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТПЛАТА.

ПРЕДСТАВА 24.

БРОЈ 16.

У НОВОМЕ САДУ У ПЕТАК 11 ФЕБРУАРА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

ПРВИ ПУТ:

НАШЛА ВРЕЋА ЗАКРПУ.

ШАЉИВА ИГРА У ДВА РАЗДЕЛА, С ПЕВАЊЕМ, ПО НЕМАЧКОМ ПОСРБИО Л. ТЕЛЕЧЕИ.

О С О Б Е:

Доктор Киселић, лекар	Брани.
Персида, жена му	Ј. Маринковића.
Анка, гђи му	Л. Хаџићева.
Сомчић, главничар, пре тога алвација	Зорић.
Наста, жена му	Ј. Поповићева.
Светозар, син му	Недељковић.
Пириватра, ујак му	Пешић.
Ержа, куварица код Киселића	Л. Маринковићева.
Илона, собарица код Киселића	М. Недељковића.
Сока, собарица код Сомчића	М. Савићева.
Тапетар	Соголовић.
Кувар	Рашић.
Шегрт	Љуб. Зорићева.
Послужитељ	Хаџић.
Лакај	Бунић.
Ловац	Живковић.

Збива се у Пешти и Будиму.

Позоришни свирачки збор свираће о данашњој представи ове нове комаде: 1. У почетку увертиру у оперу „Мамонова палата“, од Аполона. — 2. Између првога и другог чина: Каватину из опере „Хуни,“ од Кајзера.

У недељу 13. фебруара први пут: „ПАРСКА СИРОТИЊА.“ Драма у 7 раздела, с француског превео М. И. Стојановић.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5. н. а. вр. и то: у трговини Пере Попадића, Паје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у срп. народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 САХАТА.